

לא תחרוש בשור ובחמור. ויראת מאלהיך צות' שלא לחרוש ושלא לעשות כל מלאכה ואפי' להנהיג בלא מלאכה כל שני מינין (א) לבד אדם דכתיב ב' כי תצא לא תחרוש בשור וחמור יחדיו והניא בספרי אין לי אלא שור וחמור שאר בהמה היה ועוף מנין ת"ל לא תחרוש מכל מקום א"כ למה נאמר שור וחמור בשור וחמור אי אתה חורש אבל אתה חורש בשור ואדם. אין לי אלא חורש מנין לרבות חדש והמנהיג

עולה היכא דלא נתחייב מלקות עדיין וא"כ ה"ה לענין שלא יפסל לעדות ועבר על לאו היתק לעשה דיוט כמו בעבר על עשה וה"א לפני מתן שכרה בצדה דינה כמו בעשה שאין ב"ד כופין עליה. וראיתי בחי' מהרא"ל מפלאאק ליו"ד ה"ל רביה סי' קס"א סק"ל שהעיר ג"כ בזה ויישב דהתם איירי בקיים העשה כגון שגזל והחזיר או הותיר ושקף דלע"ג דקיימין לעשה לר"ד כפרה כדאמרינן אע"ל דגזילה ישיב רשע מיקרי אבל בלא קיים העשה הוה כמו שאר חייבי ל"ת דהא בביטלו או לא קיימו חייב מלקות. ודע בדמדרש ש"ר סוף פכ"ה אמרו שאלם שומר את השבת גזור גזירה והקב"ה מקיימה בו' ולא עוד אלא כ"מ שאתה אוכל בעוה"ו אינו אלא מן הפירות אבל הקרן קיימת בך לעוה"ב בו' וכ' שם ה"פ"ה ואלו מני דברייא דפלאה דבדי דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ו והקרן קיימת לעוה"ב י"ל דחיי ושייר ע"ל' ולשון וישיירא ואלו מדויקת לבלוד להנ"ל במשנה דפלאה דממין כדקושין מ' א' וראה לעינים דחיי ושייר אלא כדל"ל רבא לר"י תני תנא אלו דברים ואת אמרת תנא ושייר ואני אומר דל"ס ע"פ הכירא בגמרא דקדושין שם במשנה דפלאה דחיי דברים שאדם עושה אותן ואוכל פירותיהם בו' והרי"ף בע"י עמד על לשון זה ולפי המדרש א"ס דבאמת בגמרא שבת ג"כ אדם אוכל פירותיהם בעוה"ו והקרן קיימת לעוה"ב אלא שייקרה היא בשו"א ללני לעשות בה שום מלאכה משא"כ אלו דברים שאדם עושה אותן בקום ועשה ואוכל בו'. ובמדרש תנחומא יתרו סי' י"ד אמרו ילמדנו רבינו כמה דברים אדם אוכל פירותיהם בעוה"ו ושכרן לעוה"ב כך שט רבותיו א"ר שאדם בו' אלו הן כאלו"א וגמ"א והבאת שלום בין אדם לחברו ות"ת כנגד כלם ופשוט בציני דר"ל למשנה דרש פלאה ואינו ענין כלל למה שאנו אומרים אחר ביה"ת דהך דברייא היא עיקרן אותם דברות כ"ו ד"ה שכר ומהרש"א שם והע"י שם בפי' למדרש תנחומא כתב וגמ"א בו' והבאת שלום כנ"ל לפי דעתי שמשך כאן ואלו חס להביא בו' עכ"ל ולא ידעתי למ"ל להביא חיצת וכו' אחרי שפורש במשנה כד' המדרש תנחומא :

(א) כל שני מינין לבד אדם. שפתי רבינו ברור מללו דלא כהרמב"ם פ"ט מהל' כלאים ה"ו וח' ובפס"מ פ"ח דכלאים מ"ב שאין חייב מלקות על לא תחרוש וחסור יחדו אלא על שני מינין אחד עמ"א ואחד עהור דומיא דשור וחמור אבל אם שניהם שמהם או שניהם עהורין אין שם חיסור מן החורה אלא מד"ם וע"ד רבינו הרא"ם כל שני מינין לבד אדם אפי' שניהם שמהם או שניהם עהורים חייב מלקות וכן כתב הרא"ם בזהל"ק ה' בלאים סי' ה' דאין דברי הרמב"ם נראין דמתניתין כוללת יחד עממא עם עממא עהורה עם עהורה עהורה עם עממא עמהם עם עהורה אסורין לחרוש ולמסור ולנהיג אלאם שכן שוין באיסורין עממא עם עממא ועהורה עם עממא כד עממא עם עהורה והסמ"ג לאוין רפ"ב ז' דברי הרמב"ם וכ' אח"כ וי"ל לה"ר לדברי מהלחין בתוספתא דכלאים לא יקשור סור לאפר ופרד לחמור וחמור לחמור מפני שמהניבים א"ע. עשה כן ר"מ מחייב וחכמים פוטרים פ' ממלקות אלא אסור הוא שפיר לא יקשור דרישא ד"ה הוא עכ"ל ור"ל כמ"כ הרד"ב בחי' לרמב"ם פ"ט מהל' כלאים ה"ח וז"ל והלא הקשרים היו חייבור לד"ה ואמאי פטרי ל'י רבנן א"י משום דהוי שני מינין עממאין ולא חייבה תורה אלא דומיא דשור וחמור והסמ"ג הביא דברי תוספתא זו ראי' לדברי רבינו הרמב"ם והגר"ם בתוס' רנ"ג ה"ר לדעת הרמב"ם מהתוספתא פ"ד דכלאים דחכמים פוטרים בנ' מינים הואיל ששניהם שווין לענין שהם שמהם והוא ממש ראיית הסמ"ג וכמ"כ הרד"ב ועיין בנ"ש פ' הפרה סי' מ"ו אולם לפ"ד רבינו היצאים כאן רבנן דפסרי ה"ם שאין כאן כ"ל שקושטין יחד סוס ופרד והוא מנהיב בלא מלאכה ואין כאן חיוב מה"ת אבל אם היו מנהיגין סוס דבר כשהם קשורים לד"ה חייב ואע"פ ששניהם עממאין דלא כהרמב"ם וכבר תמה הווי העמודים על הסמ"ג ה"ה מהתוספתא לדעת הרמב"ם דכשי עממא אחד עהור ובלא זכר דברי רבינו הרא"ם. עוד כ' הסמ"ג אח"כ וז"ל ועוד שנינו בלאים דבהמה עם בהמה וזיה עם חיה דבהמה עם חיה וזיה עם בהמה עממא עם עהורה וסוהרה עם עממא עהורה עם עממא אסורין לחרוש ולנהיג עכ"ל והרד"ב בנ"ל לנשנות הרמב"ם ז"ל סי' פ"ה כתב בזה"ל והסמ"ג כ' דיש לה"ר לדברי הרמב"ם מהתוספתא וומתני' דכלאים עכ"ל וכ"ה לשון הב"י לפו"ד סי' רנ"ו וביאור הרא"י מהמנהג לדעת הרמב"ם פ' הקול הרמ"ג במשנה דכלאים שם דהוא מדהפך הסדר המחייב להסדר דהיינו להשנות בתחילה השווין וע"י וכמו שהתחיל בהמה עם בהמה וחיה עם חיה וכו' והוא ראייה מוכחת דבהמה עם בהמה וכו' עד וסוהרה עם עממא הוא חיסור דאורייתא אבל משם ואילך דהיינו ב' ב' בתחילתו אין בהם אלא חיסור דרבנן ובהכי דייקא עכ"ל והזכר"ל ניו"ד סי' רנ"ו הביא ד' הרמ"ג עי"ה ודוחק אלא לפשר במשנה אחת דב' ב' בתחילתו אין בהם אלא חיסור דרבנן וסמיכתי חריפא הוא דקמפסקתא למתני'. והנראה צדיק לפרש [כפי] נ"י הסמ"ג במשנה ובמס' רח"מ [ו] כלונה מדאורייתא קאמר וסמיכתא לרמב"ם עפ"מ"כ השע"מ פ"ט מהל' כלאים ה"ה דבהמה עם חיה אפי' בשניהם עהורים לוקה מה"ת אף לרמב"ם וז"ל במשנה דבהמה עם בהמה כו' עד עממא עם עהורה ואח"כ אמרו עממא עם עהורה וסוהרה עם עממא וקא' עמ"ש מקודם דבהמה עם בהמה וחיה עם חיה דכששניהם דבהמה או חיה בשנין אחד עממא ואחד עהור ואח"כ אמרו עהורה עם עהורה עממא עם עממא וקא' עמ"ש בהמה עם חיה וחיה עם בהמה דבהם לא בשנין אחד עממא ואחד עהור דאפי' שניהם עהורין או עממאין חייב מה"ת כמ"כ השע"מ לדעת הרמב"ם ובהכי דייקא לשון המשנה כסדר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. אולם לפי גירסתנו במשנה עממא עם עממא ועהורה עם עהורה עממא עם עהורה עם עממא עם עממא אין לפרש כן ומש"כ ב' הרא"ם הג"ל דאין דברי הרמב"ם נראין דמתניתין כוללת יחד כו' ועיין בחי' מהרד"ם לנ"ס מ"י רי"ח שכתב

ספר עמרז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

והיושב (ב) ת"ל יחדיו מכ"מ ר' מאיר פומר ביושב ולא קי"ל כוותיה. יחדו פרט לקושר הסוס בצדי הקרון או לאחר הקרון או הלוכדים לגמלים פי' שהוא הולך מעצמו ואינו מנהיגם אבל אם היה מנהיגם אע"פ שאינו מנהיגם במלאכה חייב דתנן במס' שבת בכמה בהמה יוצאה [יז א'] לא יקשור גמל וסוס (ג) זה בצד זה וימשוך אבל מכנים חבלים לתוך ידו וימשוך ובלבד שלא יכרוך ואמר רב אשי עלה לענין כלאים שנו ואמרין כלאים דמאן אילימא כלאים דאדם והתנן אדם מותר בכלול לחרוש ולמשוך למדנו אם היה אדם אסור [היה אסור] לקשור עצמו עם הגמלים ולמשוך אע"פ שאין כאן מלאכה (ד) ומה שאמרנו שמנהיג בלא מלאכה חייב לר' מאיר אבל לרבנן תולדה זה בלאו הוא שאינו אסור אלא מדרבנן דתניא בתוספתא דכלאים לא יקשור אדם סוס לפרד ופרד לחמור וחמור לערוד מפני שמנהיגם זה עם זה ואם עשה כן ר"מ מחייב וחכמים פוטרין פי' ממלקות מיהו בלא יקשור מודו דרישא דברי הכל הוא (ה) ואפי' לקשור סוס בצדי הקרון או לאחר הקרון בהולכים מעצמם אסור מדרבנן דתניא בתוספתא דכלאים אין קושרין את הסוס לא בצדי הקרון ולא לאחר הקרון ולא הלוכדים לגמלים ורבי יהודה (ו) מתיר ואם היו מסייעים זה את זה בעלייה ובריחה הכל מודים שאסור וקי"ל כרבנן דאסרי חדא דרכים נינהו ועוד דסתם לן תנא כוונתיהו דתנן במס' כלאים [פ"מ מש"ב ד'] אין קושרין את הסוס לא בצדי הקרון ולא לאחר הקרון. יש לשאול דהכא

הועפות ראם

שמקושיא זו נשמר הרמב"ם בפיה"מ שלו כו' וכבר קדמו בזה בשו"ת הרדב"ז לנשנות הרמב"ם ז"ל סי' פ"ה עיי"ש שהרמב"ם דקדק לפרש סדר המשנה עד עמאה עם סהורה ולא עד בכלל איירי בהרבעה ומן עמאה עם סהורה ואילך איירי לענין כלאים דהרישא ומס' אמנא תכרע למה שחידש השע"מ דעת הרמב"ם דלפ"ד הו"ל במתני' בהמה עם חיה והיה עם בהמה אלא עמאה עם סהורה דגם בהם יש תוספת על איסור הרבעה שהם אסורין לחרוש כו' ולהדיא פי' הרמב"ם בפיה"מ שם וז"ל כשאמר כלאי בהמה אינן אסורין אלא מלהרביע אמר שאינו זה אלא לבהמה עם בהמה או חיה עם חיה ושאר מה שיסדר אצל בהמה עמאה עם סהורה כו' יש בה תוספת על איסור ההרבעה כו' וברור דמס' הרמב"ם בפ' ושאר מה שיסדר דהיינו בהמה עם חיה כו' הרי להדיא דלא כהשע"מ. (ב) והיושב קרון. כ"ה בספרי אצל גנדסם כתוב והמושך כו' ר"מ פומר במושך ואינו נראה וכדברי הכת"י שלפניו כ"ה בצ"מ ח' ג' ומשכ"ל ולא קי"ל כוותי' כ"כ הרמב"ם פ"ט מהל' כלאים ה"ט ועיי"ש ברמב"ם שם ואפי' מהל' שהנהיג כלאים כאחד כולן לוקין ואע"ג שפסק הרמב"ם בפ"ה מהל' שבת הסי' כ"ה יסודה ור' שמעון דפוסקריס בזה יכול וזה י"ל כמס' המק"כ בזיבוריו לאו"ח סי' רס"ו דלא ילפינן לאו מקרבן דככל עבירות שיש שעשאוהו חייבין עיי"ש ועיי' בפני' שבת ד' ז"ל והוא דלא כמס' כ"ה בס' הכד"מ פ"מ לירושלמי להגאב"ד יאגלוואו במס' כלאים פ"ה ה"ב דמס' אפי' שמואל ותני וחכמים פוסקין את היושב בקרון ור"מ מחייב משום דל"ל לר"מ שבת ז"ב ב' זה יכול וזה יכול חייב עיי"ש שפי' פי' חדש אשר לא שערוהו הראשונים ובמה"מ ז"ל ויכול את חידושו. ועיי' בסור יו"ד סי' רנ"ו שם דמסקנת הרא"ש ז"ל כדברי ר"א שם שהוא לוקה ותמה ב"י שם שאינו יודע מסקנתו והק"ל בעירובין פ"ד סי' ג' כהז על הב"י שעלם ממנו ד' הרא"ש בעירובין שם עיי"ש ואני אומר דדברי הרא"ש דשם לא מכרעה מידי למחלוקת הר"י והר"א עיי' בב"י יו"ד שם ובב"ה שם מחלוקת דמס' הרא"ש בעירובין שם דהיושב בקרון דמי כאילו רוכב על הבהמה אין זה אלא לענין איסור שבת דרוכב בודאי אסור משא"כ לענין כלאים עדיין מחלוקת דרוכב גופא אי לקי או לא ואי משום שהרא"ש הביא לשון המשנה היושב בקרון סופג את ההרבעה לאו מידי הוא דהיינו רישא דמתני' ועכ"פ מינה נשמע דהיושב בקרון כאילו רוכב על הבהמה והב"ח שם כ' ע"ד פסוק וז"ל שהרא"ש הביא דעת הר"י בנחירונה כתב רבינו שכן היא מסקנתו ותימא דבמה"מ סי' קנ"ז כתב רבינו בהפך כו' ויש ליישב דודאי לענין ממון ס"ל להרא"ש דדינא הכי הוא דלא קנה אצל לענין כלאים דליאסורא הוא חשש לחומרא והיתה מסקנתו כהר"י דפסק דלוקה עכ"ל וזוהי יש ליישב גם ד' התו"ש בפ"ה דב"מ מ"ב שהאר"י שם להוכיח דדעת הרמב"ם דרוכב לא קני וכדעת הב"י שהבין ג"כ בדברי הרמב"ם דברוכב בני מנהיג ברגליו דוקא והיינו כשמואל ובס' משנת חכמים תמה עליהם דהרי להדיא פסק הרמב"ם בפיה"מ פ"ה דכלאים ובחיבורו דלא כר"מ ועס' ד' הב"ח א"ל דעת הרמב"ם כדעת הרא"ש ודו"ק. (ג) לשון המשנה שלפניו לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך כו' ובגדפס חקר עיקר המשנה. (ד) אע"פ שאין כאן מלאכה. עיי' שבת כ"ד ח' תוד"ה והתנן כו' א"כ י"ל דחשיב משיכה מה שמשא"כ שניהם את החבצלים וזהו דעת רבינו כ"כ השם חדש ועיי' במ"ז יו"ד סי' רנ"ו סק"ה שפי' שם משא"כ המחבר סעי' י"א או הנהיגם כאחד פי' ששנין שום מלאכה או משא החבל שמשא"כ ביחד עיי"ש ושם בבית מאיר כ' ע"ד הסי' ז"ל בזה"ל עיי"ש בפיה"מ להרמב"ם פ"ה מ"ב מוצא להדיא דלא כוותי' כי ז"ל ולמשוך בהם העגלה או האבן או כדומה לו ולהנהיג שיקשרם ביחד ויוליכום זה ענין לא תחרוש בשור ובחמור יחדו ר"ל לחצר בנייהם וליהסם על איהם דרך שיכיה עכ"ל וכן אני אומר ע"ד רבינו היראים דלא ס"ל מש"כ התוס' בשבת שם והרא"ש שם דמה שמשא"כ את החבל חשיב כמו משיכה וריתו שם ממ"ב בירושלמי פ"ה דכלאים רב אמר מפני שמשא"כ את החבל שצנתיים ורבינו פסק כר' יוחנן בירושלמי שם כמס' הד"ח בהל' כלאים דמשמע דלר"י חבל לאו משוי הוא ולא קאסר אלא בקשורין יחד בקרון משום דזה נושא עלולו כו' ומה שהקשו שם בתוס' דא"כ יהא אסור להוליך ולהזיז ממקומו שור פסוק"מ דחשיב כשי מייס כו' ולפסוק"ל דלחכמים דר"מ אינו אלא מדרבנן בודאי לק"מ דבשור פסוק"מ דאי אפשר שלא יוליכו אותו ממקום למקום לא אסרו ביה רבנן ואף לר"מ דמחייב י"ל כמס' האו"י ה' כלאים סי' רנ"א דלהסקתה לנורכה מותר עיי"ש וא"כ דעת רבינו כרבינו אפרים שם האו"י שם ועיי' בסמך אות' א'. (ה) עיי' מש"כ לעיל אות' א'. (ו) ור"י מתיר. בירושלמי פ"ה דכלאים הני' ר"מ מתיר וכ"כ הרא"ש ה' כלאים סי' ז' ובפ"ה דמס' שבת ופ"ט שם בהרא"ש ותיבת במסייעו מנשך למטה וכו"ל ובמסייעו אם היה בין במעלה בין בירידה הכ"כ שאסור ועיי"ש בקנ'

ספר עמוד זאמורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רה

מרבין שאר בהמה היה ועוף מלא תחרוש ובב"ק פ' שור שנגח את הפרה (נ"ז) למדנו ממקום אחר דתנן התם אחד השור ואחד כל בהמה היה ועוף כיוצא בהם לכלאים ואמרינן לכלאים דחרישה ילפי שור שור משבת ובשבת מרבין מוכל בהמתך כדאיתא התם (ז). ואפי' להנהיג בכלאים בקול אמור מדאורייתא כדאמרינן בב"מ פ' השוכר את הפועלים (ז) הנהיג בקול ר' יוחנן אמר חייב ר"ל אמר פטור ואפי' ר"ל לא פטר אלא ממלקות דבעינן מעשה דלעשות כתיב במלקות כדאמרינן פ' אלו הן הלוקין (מט"ז) אבל איסורא דאורייתא איכא ועוד ר"י ור"ל הלכה כר"י לבד מחק"ם (ח) כדאיתא ביבמות פ' החולץ (נ"ז) יש לשאול דשמעינן להו איפכא בשבועות בתחלת פ"א (ז) ובפ"ג (כ"א) ובמכות פ' אלו הן הלוקין (ט"ז) דאיתמר שבועה שאוכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה ר"י ור"ל דאמרי תרווייהו אינו לוקה ומפרש בפ' אלו הן הלוקין מטעם דר' יוחנן דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ומעמא דר"ל משום התראת ספק ונראה לתרץ דאליבא דר' יהודה פליגי ולהו לא סבירא להו כדאמרינן ביבמות (ט) ותרווייהו אליבא דר' יהודה ויש תירוצים וסברות אחרות ויש פירכא על כולם ולכן לא כתבתי לא הן ולא פרכותיהן.

סימן שפ"ט [קנב]

לא תורע כרמך כלאים. כתוב בפ' כי תצא לא תורע כרמך כלאים כל מקום גידול הענבים (א) נקרא כרם כדכתיב כרם תטע ויין לא תשתה. ויטע כרם וישת מן היין. וכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים. והרבה כיוצא בהם ואינו חייב מדאורייתא הזורע כרם אלא זורע מחמשה מינים או קנבם ולוף כדאמרינן במנחות פרק שני (ט"ז) מעשה באחד שזרע כרמו של חברו סמדר ומסקינן קנבם ולוף אסרה תורה שאר זרעים דרבנן פ' שאר זרעים שאינם היטים ושעורין וכוסמין שבולת שועל ושיפון אבל ה' מינין אסורים

תועפות ראם

צ"ק ש"כ ה"ג כו' ולא כיון יפה, וראיתי להרדב"ו (מכ"י) הנדפס בהרמב"ם ד' ווארשא פ"ט מהל' כלאים ה"ז ש"כ שם עמ"כ הרמב"ם אבל המזווג פטור עד שימשוך או ינהיג דר"ל כגון שלוקח חזל הפרה וחזל החמור בידו ומושך או מנהיג אותם יחדיו כו' וכ"כ רבינו אפרים שהוכח בסוף לזר ומושך כחזל הלכיים אלא הסום שהוא לוקה משום מנהיג בכלאים דבהנהגה לבד שמנהיגים וע"ל לוקה אפי' אם אינם קשורים ע"כ וזה דעת רבינו עב"ל ולא נהירא דדעת הרמב"ם דלא כרבינו אפרים ועיין בס' חרדים פ"ה מל"ת התלוי בידים כל היום ש"כ שם ד"ש ארבע דיעות נדון זה. (א) דעת הרמב"ם פ"ט מהל' כלאים וכ"כ הסור בשמו כשהמלאכה אחת בשני מינין יחדיו הוא האסורה אף בלי קשירה כגון שור וחמור שהולכים זה אצל זה ודף מונח עליהם המנהיג אפי' בקול או המושך לוקה. (ב) דעת רבינו יונה בשערי תשובה שער ה' סי' ז"א כיון דמנהיגין קשורין בעול או בחזל אפי' בלי מלאכה חייב. (ג) דעת הרא"ש וראי"ה לקולא דתרתו בעינן עושה בהן מלאכה אחת כשהם קשורים יחד. (ד) הר"ר אפרים תלמידו של רב אלפס לחומרא דבהנהגה אפי' בלי מלאכה וכלי קשירה אסר רחמנא דלא בעינן אפי' חדא עב"ד והוא דלא כהכ"מ פ"ט מהל' כלאים ה"ז ש"כ לתמוה על הסור דעת הרמב"ם דהא לא קרינן בכו יחדיו ולפמ"ש"כ החרדים פ"י יחדיו שעושין מלאכה אחת וכמ"ש"כ הרדב"ו שם היתה עליהם דף או עול בלא קשירה ומש"כ החרדים דלהרמב"ם אם לא עשה ע"י שניהם מלאכה אחת אלא שהיו קשורין זה בזה ומשכן או הנהיג אין כאן איסור כלל דלא כרבינו יונה עיין מש"כ לעיל אות ד' דברי הס' ופיה"מ להרמב"ם ועכ"פ דעת הרמב"ם הוא דלא כרבינו אפרים ולפמ"ש"כ האו"י הנ"ל באות ד' גם רבינו אפרים לא אסר אלא כגון שהכלב קשור בלוקה וכלכל רץ אצל הסום וכן אם קשר הנץ בלוקה והעוף פורח אצל הסום וכו' דלא כהס' חרדים ונ"ע. (ו) כדאיתא התם לא שמעתי חירון כ"ה בנדפס וע"ד הפשט היתי אומר דלוק"מ ומחלוקת קדומה היא עיין בחוספתא פ"ז דב"ק וז"ל אחד שור וחמור ואחד שאר בהמה היה ועוף להרבעה וכלאים ר"ע אומר כל אחד ואחד יתרבע במקומו ר' יוסי אומר משום ר' ישמעאל בדברות הראשונות כו' עיי"ש ודברי ר"י משום ר' ישמעאל הוא מ"ש בבבלי ב"ק כ"ד ב' אבל לדעת ר"ע כאו"ל יתרבע במקומו והיינו ד' דספרי אלא שהפני משה במראה הפנים שלו לירושלמי ספ"ה דב"ק הטיה דברי ר"ע דחוספתא לזר אחר עיין בדבריו. שו"ר ב"פ"ק לז"ד ב' שבת כמו שכתבתי והגהתי. (ח) מחק"ם. כ' הש"ח סי' חק"ם היינו. חליפה. החולץ למעוברת כו'. קנה. המחלק נכסיו ר"ל אמר לא קנה כו'. מכר. הוטב נכסיו כו'. מכר הבן כו' ועיין מש"כ לעיל סי' ל"ז אות ז' ובס' קי"ח אות ג'. (ט) ביבמות. ז"ל במכות (ס"א) ועיין שבוטות ג' ב' תורה התראת ובכ"מ ז' ב' תורה ר"ל והנה התום שם לא הקשו אלא דר"ל אדר"ל ומדברי רבינו היראים נראה דקשה לו מני דר"י אדר"י דהכא דבהנהגה בקול ס"ל דחייב והתם ס"ל דלאו שא"כ מעשה אין לוקין עליו וזה תימא דהכא טעמא דלוקה משום דעקימת שפתיו הוי מעשה כמבואר שם. ווי העמודים. ונראה דה"ל דעירובין ל"ז ח' ד"ה השמר ש"כ ואפילו ר' יוחנן דאמר כו' השמר דעשה מני לאו הוא כו' מודה הוא שאם לא הניח ביום שאינו לוקה כו' בשבט רבינו היראים קאי דר' יוחנן אליבא דר' יהודה אמר לאו שא"כ אין לוקין עליו דכלא"ה דכריהם תמוהים דהא בלא הניח ביום הוי לאו שא"כ מעשה ור"י בעלזא ס"ל דלאו שא"כ אין לוקין עליו וא"כ בלא דכריהם דלענין הכנת יום השמר דעשה עשה הוא אינו לוקה מטעם לאו שא"כ מעשה ועיין ס' לקט אליהו לאוין רי"ט דברים בנו בענין לאו שא"כ מעשה ודה"ל דעירובין:

(א) הענבים. בנדפס כתוב העלים ויפה הגיה שם הש"ח שז"ל הענבים ופי' דכוונת רבינו לאפוקי כרם זית וכד' הגמרא דברכות ל"ה

ספר עמוד זאיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

מדאורייתא כדתניא בחולין פ' אותו ואת בנו [ט"ז כ'] ובפ' ראשית חנו [ק"ז כ'] ר' יאשיה אומר אינו חייב עד שיוורע חטא ושעורה וחרצן במפולת יד והאי חייב דר' יאשיה מדאורייתא היא כדאמר' בפ' אותו ואת בנו חזרע כלאים (ב) לוקח למדנו דאיכא תרי גווי כלאים כר' יאשיה ולמדנו דר' יאשיה תלתא ומפלת יד בעי ואמר' בפרק ראשית חנו אמר רנבי קיימ' ל' כר' יאשיה בכלאים וטעמא דדרשין הכי לא תורע כרמך כלאים (ג) דהיינו חטא ושעורה וטעמא דאמרינן דלא חזרע תורה אלא על חמשה טינין בלבד וקנבוס ולוף איכא למימר הלכה למשה מסיני (ד) ושמעתי דמשתמע לן קרא הכי לא תורע כרמך כלאים לא תורע ורעים הדומים לכרמך והיינו ה' מינין וקנבוס ולוף שהפרי בראש השבולת והענף (ה) בראש אשכול. וכי בעי ר' יאשיה ג' מינין לחייב חזרע אבל הכרם והמלאה נאסר בלא זריעת ג' מינין במפולת יד כדתנן [כ"ז כ' א'] מחיצת הכרם שנפרצה קידש וחייב באחריותו ותנן [כלאים פ"ו] חמסכך נפנו ע"ג תבואתו של חבירו קידש ותנן [שם] המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור וראיתי כתוב דכל הני דלא כר' יאשיה ואינו נראה לי דהא לא פליג אלא (ו) בחובת חזרע דמדרבנן נשמע לר' יאשיה דכי היכי דמיתסרי אליבא דרבנן אע"ג דלא מחייב זורע כעין מחיצת הכרם שנפרצה מההוא טעמא מיתסרי אליבא דר' יאשיה אע"ג דלא מחייב זורע דאע"ג דתקדש דמפקינן מיניה איסורא כתוב בקרא דמפקינן מיניה חובת חזרע לא אמרינן הא תליא בהא וטעמא כדאמר רבא (ז) פ' כל הבשר [מילין קט"ו א'] כתיב המלאה וכתוב חזרע הא כיצד זורע מעיקרו בהשרשה זורע ובא והוסיף במאתים אין לא הוסיף במאתים לא והכי מסברא ליה לקרא לא תורע כרמך כלאים לרבנן כדאית להו ולר' יאשיה כדאית ליה פן תקדש המלאה וחזרע פן תיקד אש כאשר תמצא באיסור ואפי' לא נזרע באיסור אלא נעשה כלאים מעצמו בזריעה בהשרשה או בתוספת המלאה תוקד אש. ותולדות כלאי הכרם. בחוצה לארץ כדתנן [שילחי ערלה] הכלאים מדברי סופרים פי' בחוץ לארץ ומוקמינן לה בפ"ק דקדושין [כ"ט א'] בכלאי הכרם אבל כלאי זרעים לא וטעם מפרש התם כלאי הכרם דאיסורי בהנאה בארץ גורו בהו רבנן בחוץ לארץ בעשייתם ובאיסור גידולם (ח) כלאי זרעים דבארץ לא מיתסרי אלא

תועפות ראם

א' כרם זית איקרי כרם סתמא לא איקרי. (ב) כלאים כלאים לוקח כ"ל ונדרשם כתוב אח"ו ואמרינן הא מני ר' יאשיה הוא דאמר דאיכא תרי גווי כלאים ע"כ ותמה הש"ח דלדבריה אומר נבנ' שם לעולם רבנן ומילתא אנב אורחא קמ"ל דאיכא ב' גווי כלאים ולאפוקי מדר' יאשיה כו' אולם לפי הכת"י כן שפיר כ' רבינו למדנו דאיכא תרי גווי כלאים כר' יאשיה ועו"ל הכרייתא לאפוקי מדר' יאשיה. ודע דכס' ציג יאדע למהריב"ן היות צ"ע פרש"י שם ד"ה לעולם רבנן כו' דמנ"ל לרש"י לפרש כן דילמא ה"ק לעולם צבת אחת ורבנן ובאמת אינו חייב אלא אחת ולי קשיא פשיטא ומאי כלאים כלאים דקאמר הא קמ"ל דאיכא ב' גווי כלאים ולאפוקי מדר' יאשיה ובאמת אינו חייב אלא אחת. וז"ל דרש"י הוכיח פי' מלשון הגמרא ומילתא אנב אורחא קמ"ל דקסא והלא זהו עיקר חידוש צברייא דבנא"ה פשיטא ומאי מילתא אנב אורחא דקאמר מנ"ל פרש"י לעולם רבנן ובנ' התרלות דהשתא אשמינן צברייא עיקרא דמילתא דעל ב' התרלות חייב ב' מלקוץ ואע"ג דמתניתין היא מיר שהי' שותה כו' מ"מ צ"מ שונה צברייא מה ששינו צמסא אלא דהו קשיא לן למה לא שנה צברייא בלוחו עיין ששנה צמסא כמנ"ל ה"ה ע"י שפיר משני דמילתא אנב אורחא קמ"ל כו' ומה שאמרו צמסא בלשון זה מילתא אנב אורחא קמ"ל י"ל דהכי משמע להו לשון צברייא דתנא כלאים כלאים ב' זימני. (ג) כלאים. כרמך וכלאים לבד כרמך לא תורע הרץ היינו כרמך וכלאים לבד היינו חטא ושעורה כ"ה צנדרסם ועיין חולין פ"ב ב' תוד"ה ולאפוקי והמרדכי ספ"ק דקדושין הביא דברי רבינו הר"ם צ"ע עיי"ש. (ד) הלמ"מ. עיין שו"ת חו"י סי' קצ"ב ואשכ"ח ושמעתי כו' כן פרש"י מנחות פ"ו ב' בנ"ל. (ה) והענף. כרמך דל"ל והענף וכלשון רש"י שם ונדרשם כתוב צוה"ל שהפרי בראש השבולת והענף כעין אשכול בראש הגפן וכ"כ רבינו לעיל סי' ע"ו שהאכול תלוי בראשם כלשכול בכרם ועפ"י נראה להניח תיבת בראש שז"ל בראש ותו ל"מ והריא"ו ספ"ק דקדושין כ' ויש מגדולי החכמים שאומרים שה' מיני תבואה אינם אסורין עם החרצן משום כה"כ אלא מד"ס ואפי' בחרץ וקנבוס ולוף אסורין עם החרצן מה"ל כמו מה' מיני תבואה עכ"ל ופי' כמו מה' מיני תבואה כמו ב' מינים מה' מיני תבואה וע"י שאסור מן התורה משום כלאי זרעים והש"ח כ' ע"ד הריא"ו ולא זכיתי להבין סוף דבריו שכ' כמו מה' מיני תבואה כיון שכבר כ' שה' מיני תבואה אינן אסורין מה"ל עכ"ל ולפמ"ש ח"ש. אולם דעת רבינו דלא כגדולי החכמים וכ"כ לעיל סי' ע"ו והנה רבינו לא זכר דין ירק משמע דס"ל דביקרא ב' מינין עם חרצן אינו אסור מן התורה וכן נראה מהטעם שכ' רבינו ודלא כהרמב"ם פ"ה מה"ל כלאים ח"כ ועיי"ש בנ"מ שהתוס' צמחות ס"ו ב' והר"ן בפ' ראשית חנו חולקין על הרמב"ם בירק. (ו) חזרע בחובת חזרע. הסמ"ג לאוין ר"פ הביא דברי רבינו וכ"כ המהר"י ספ"א דקדושין צוה"ל כ' רא"ש בספר יראים וכן לראב"ן נראה כו' ודברי הראב"ן הוא בספרו סי' נ"ג והנפשה איתן בהנהגותיו למנהגות ס"ו ב' לא הביא שם ד' הסמ"ג והמרדכי וכן דעת הרמב"ם כהספר יראים כמנ"ל הכ"מ ספ"ה מה"ל כלאים דלא כהר"ם צ"ה כלאים סי' ד'. (ז) רבא. לפימנו שם אורי אביי ובפסחים כ"ה א' אמר רבא ולשון גידולם הוא כדאמרינן צפ' כל הבשר כו'. (ח) בעשייתם ובאיסור גידולם. פי' בעשייתם היינו איסור זריעה שלא לזרוע כלאי הכרם צוה"ל ובאיסור גידולם היינו אחר שגדלו אסורין צב"ה ובהנאה וכמנ"ל לעיל סי' ע"ו ותולדות כלאי הכרם כו' דכלאים צוה"ל גורו רבנן כו' והתם באיסור אכילה והנאה קאי וכן פי' הש"ח אלא

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רן

(ט) באכילה כדאמרינן בחולין פ' כל הבשר [ק"ו א'] בחוץ לארץ לא גזרו רבנן שלא לזרעם. ועוד גזרו הכמים על שאר זרעים שאינן מה' מינין ולא קנבום ולוף כדאמרינן במנחות שאר זרעים דרבנן. ומה שהוצרכנו תוספת מאתים מדאורייתא (י) אבל מדרבנן מתסרי בלא תוספת מאתים כדתנן במס' בלאים [פ"ו מ"ז] הרוח שצולצלה על גבי התבואה יגדור מיד ואם אירעו אונס מותר וכיון דמישטרי במקום אונס שמעינן דמדרבנן קאמר ובלא תוספת מאתים לכל הפחות. וכנה יהי' גפנים דנקראו כרם כדתנן [ב"ב א'] הנזמץ שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב הרי זו כרם שתיים כנגד שתיים ואחת בינתיים או שתיים כנגד שתיים ואחת באמצע אינו כרם עד שיהיו שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב וכמה יחרב הכרם ויצא מפני חרבנו מתורת (יב) כרם שיהא מותר לזרוע הורבנו כדתנן [ב"ב א'] קרחת הכרם ב"ש אומרים כ"ד אמות ובה"א שש עשרה אמות כחול הכרם בש"א שש עשרה ובה"א י"ב קרחת הכרם כל שחרב באמצעו מחול הכרם בין כרם לגדר. ואם היא גפן יהודית שאינו נקרא כרם מרחיק כדי יניקת הזרע (יג) ומותר כדתנן במס' בלאים ומייתנין לה בב"ב פ' לא יחפור [י"ט ב'] המכריח את הגפן בארץ אם אין

תועפות ראם

(ט) אלא באכילה. כדכסף אפילו באכילה וכ"ל כאן כמבואר בחולין ק"ו א' שרמז רבינו וגמשה רפ"ח דכלאים. (י) מדאורייתא כו' עד כדתנן ליתא כדכסף ולכן פי' שם הש"ח ומה שהוצרכנו תוספת מאתים וכו' פי' מה שהוצרכנו תוספת מאתים הוי נמי תולדות כלאי הכרם דליסורו מדרבנן ומייתני רבינו רחוק מדתנן פ"ז דכלאים ואם אירעו אונס מותר ומדשירי במקום אונס ש"מ דמדרבנן הוא איסור תוספת מאתים אלא דמה שביים רבינו ובלא תוספת מאתים לכל הפחות ע"י כ' הש"ח שם כעת לא מנחלי מו' שפי' כן ומסתמיות הר"מ והפוסקים שם מותר בסתם כלשון המשנה משמע מותר לגמרי אפי' הוסיף במאתים מטעם שאינו מקדש אלא לרצונו ושוד לא זכיתי להבין דברי רבינו דאם הוא דוקא בלא תוספת מאתים הוא דמותר מאי אריא אם אירעו אונס אפי' בלא אירעו אונס נמי אם לא הוסיף במאתים מותר כו' ודברי רבינו ז"ל ע"כ אולם כאן בהכח"י שפתי רבינו ברור מללו ומה שהוצרכנו תוספת מאתים מדאורייתא אבל מדרבנן מתסרי בלא תוספת מאתים וע"י הביא ראיה מהמשנה דכלאים אם אירעו אונס מותר וכיון דמשטרי במקום אונס שמעינן דמדרבנן קאמר ובלא תוספת מאתים לכה"פ ובאמת לפיכך כ' הוסיף רבינו רחוק מאתים כלל דאע"פ שהוסיף במאתים מותר וטעמא דשם לומר משום דכתיב לא תזרע כרמך משמע זריעה דיתא ליה ע"י"ש וכ' הוסיף רבינו רחוק ביבמות פ"ג ב' ד"ה אין וכן בפ"ה דכלאים מ"ז הזרע וסיערתו הרוח לאחריזי מותר והיינו נמי כהך מנח"י שבי' רבינו דאם אירעו אונס מותר ולדעת רבינו כולל ש"ל שאין איסורין כ"ל מדרבנן להכי שרי ועיין מנחת חינוך מ' תקמ"ט שם בזה"ל והנה אף דמבואר בש"ס דילפינן מקרא המלאה וכו' דזרע ובלא כו' הוסיף מאתים ז"ל דשיעור זה של מאתים הוא רק דרבנן ואסמכתא אקרא ובה"א שם מ"י הקבלה שזהו במאתים ז"ל דהוא אסמכתא עיין ברמב"ם פ"ה מ"א מה"ל ע"כ ובאמת אינו פשוט ולדעת רבינו היראים כאן הוא דאורייתא ואע"ג דמבואר נדרים כ"ח א' וכ"ל שאין לו מחירין כו' וכלאי הכרם נתנו בהם חכמים שיעור וזהו דעת הרמב"ם רפס"ו מה"ל מ"א וגם רבינו הרא"ש ע"כ הכי ס"ל מ"מ י"ז דשאני הך דהוסיף בה מאתים דהנה רש"י פי' בפסחים כ"ה א' ד"ה המעביר ענין נקוב בכרם כו' לא הוסיף מאתים אלא פחות כל שהוא מותר דיש בו כדי להעלות באלה ומאתים כו' וכן פרש"י בחולין ק"ו א' שהוא מטעם ביטול אחד במאתים וא"ל לפרש"י כיון דכל עיקר דין ביטול כלאי הכרם בלא ומאתים דרבנן בודאי גם הוסיף בה מאתים דרבנן הוא דאסור ואם יש בה לבטל בא' ומאתים אף מדרבנן שרי אבל הגאון מהר"ם לאנדא בשו"ת ג"כ מ"ת חיו"ד סי' ג"ה פי' דלא כפרש"י אלא דלא הוסיף בה מאתים מותר היינו מטעם דכל דבר מועט שהוא חלק פחות ממאתים לא נחשב גידול כלל ואינו בכלל מלאה עד שגדול יותר מנחלק מאתים ולא מתורת ביטול סהיו מאתים של גדולי היתר מבטלין גידולי האיסור אייתיון עלה ע"י"ש וא"ל לפי' זה שפיר י"ל כמשכ"ר דמדאורייתא והיינו מפי הקבלה ממש הוי בכלל מלאה הוסיף מאתים אבל דבר מועט שהוא חלק פחות ממאתים לא נחשב גידול כלל אבל מדרבנן גם בפחות הוי גידול ומיחסר ודברי רבינו הרא"ש מוכרחין לפי מה שפי' בחוס' ישנים נדרים כ"ח א' ש"ר"ש אף אפי' לא אמרתי אלא לבישר אבל לאכילה כ"ה ח"ה פי' הרא"ה [והוא הר"ה ממין] כגון פירות ששית שנכנסו בשביעית וגדלו משהו ולריבין ציבור כפירות שביעית דנידולי איסור חשיבי ומבטלי לעיקר דהיתר אבל לאכילה כגון לאחר ציבור כפירות שביעית שנתערבו בפירות דהיתר אינו אסור במשהו אלא בג"ט כאשר איסורין עכ"ל והקשו שם בחוס' מהך דהמעביר ענין נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור לא הוסיף מאתים מותר אלמא דגדולי איסור אינם אסורין במשהו אבל באמת רבינו לשיטתו בס' יראים כאן דהוסיף מאתים אסור מן התורה אבל מדרבנן מתסרי בלא תוספת מאתים ודמיו ממש לשביעית שאמר ר"ש. (יא) שאלה לפינו שיעלעלה וכו' כדכסף. (יב) מתורת כרם. כדכסף איתא יריב הכרם ויאל חרבנו מתורת כרם ומותר לזרוע כו' ועיין שם חדש שם להגיה וכמה יחריב הכרם כו' והוא ברור להגיה כמבואר כאן אך משכ"ס הש"ח עוד עמ"כ רבינו ויהיה חורבנו מתורת כרם ומותר לזרוע כו' אמאי קרי' לו' מותר כרם שהרי במותר חרבן הכרם אסור לזרוע לכתחילה כדתנן בפ"ו מ"ז כו' אינו מדויק ופשוט דש"ס כדכסף וי"ל כמש"כ כאן ויאל חרבנו מתורת כרם כו'. (יג) כדי יניקת הזרע. פי' ג' ספחים כמשכ"ר לעיל ס"ס ע"י, והנה רבינו לא הביא כאן מה ששנו במשנה רפ"ו דכלאים להרחיק מנפץ יהודית כדי עבודה הנפץ שהוא לה"ק ששה ספחים לכל רוח ולר"ע שלשה ובספ"ג שם אמרו של נפץ יהודית הויתנין לה עבודה ששה ספחים והיינו כה"ק דר"ע וי"ל משום דבירושלמי ספ"ד דכלאים והביאו הר"ש שם פ"ב מ"י אמר ר' יעקב און עבודה נפץ יהודית וכל המיכל בחרץ הלכה כמותו בחר"ל וא"ל בחולין אין דין עבודה נפץ יהודית מש"כ אמר רבינו מן דתנן רפ"ו דכלאים המבדקין כו' דכ"ה מדרו זה וזהו יס לסתור מש"כ בהנחות פורת יוסף בשם"ה ד' ויילגא [ב"ב י"ז ב' עמ"כ בה"א פ"ב דב"ב סי' ד' נפץ יהודית די לו בג' ספחים שלא יתערבו למעלה וכן בחוס' שם י"ע א' ד"ה המבדקין וד' ז"ל]

412 ספר עמוד ו' איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

על גבה עפר ג' טפחים לא יביא זרע לשם ותני עלה אבל זורע הוא את הצדדין אילך ואילך פי' בחמה (יד) דאמרינן בשילהי לא יחפור [כ"ז ג'] דלא ינקת אלא כנגדה דתנן קרקע כל שהוא חייב בבכורים ומוקי דה בחמה אבל שאר זרעים אמרינן בשבת פ' אר"ע [פ"ה א'] דחמשה בשתא לא ינקי אבל פחות משיתא ינקי .

סימן שצ [קנג]

לא תזרע שדך בלאים . ויראת מאלהיך צוה והזהיר בפ' קדושים שדך לא תזרע בלאים . ותניא בתחלת מוע"ק [ג' ג'] ובפ' אלו הן הלוקין [מס"ה כ"א ג'] המנכש והמחפה בכלאים לוקה רע"א אף המקיים וטעמא דר"ע כדחניא בספרי (א) לא תזרע אין לי אלא זרע מקיים מנין ת"ל לא תזרע בלאים ואמרינן בקדושין פ"א [ג"ט א'] שדך למעוטי זרעים שבת"ל שאע"פ (ב) שהיא מצוה התלויה בארץ אצטריך למעוטי דלא תימא איתקש להרבעת בהמה דכתיב בהמתך לא תרכיב בלאים שדך לא תזרע מה הרבעת בהמה בחול"ל דהא חובת הגוף היא אף שדך אפי' בחול"ל ואמרינן רב יוסף מיערב ביוזני זרע ואם נתערבו זרעים אזלינן בתר רובא אם רוב השמים [אזלינן בתר רוב השמים ויזע] בשדה חטים ואם רוב שעורים בשדה שעורים וטעמא דכל מילתא ברובא בטיל דכתיב אחרי רבים להטות ואפי' אין רוב יכול להיות כל כך (ג) דבר חשוב ולא מבטיל כדתנן בכלאים פ"ב ומייתינן לה בבב"ב פ' המוכר פירות [ג"ד א'] כל סאה שיש בה רובע זרע ממין אחר ימעט ר' יוסי אומר יבור ואפי' ר' יוסי לא אמר יבור אלא שמתחלתו היה רובע אבל מתחלת עירובו היה פחות בטל ובמסכת בלאים מפרש איזה זרעים הוו בלאים .

סימן שצא [שד]

לא יבא אל תוך המחנה . בכל דרכיך דעה בוראך והוא יישר אורחותיך . כתוב בפ' תצא כי יהיה בך איש

תועפות ראם

ל"ז ב' ד"ה אינו וד' פ"ב ב' ד"ה חזרע וכו' הוא נגד ההלכה דבעינן ששה טפחים כת"ק דר"ע וכו' ע"ז בפורת יוסף שם ליישז כדוונתם בחול"ל וכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחול"ל ור"ע ס"ל ג' טפחים עכ"ל ולפי הכ"ל ז"ל דא"כ הו"ל לפסוק בחול"ל כר' ישמעאל דמיקל טפי דלון עבודה כלל לנפן יחידית וע"כ דבא"י קיימי וס"ל דהלכה כר"ע כמש"כ הגרש"ם בבב"ב פ"ב ב' עיי"ש והש"ח באמת תמה על היראים דמיירי בנפן יחידית שכל הנפן נרמית ואינה עמומה בארץ כלל הי"ך סני ל' ג"ס מאחר דבעי ששה טפחים כדין עבודה נפן יחידית כהירושלמי רס"ז דכלאים המנדין וכו' אבל אם היה הראשון נרמית נותן ו' טפחים כו' וכן תמה על ר"ת צ"ס הישר בד"ו ח' שז"כ והג"ל כתבתי . (יד) בחטה כו' חנן כו' דברי רבינו זע"ג כמה שמחלק בין חטה לשאר זרעים והלא בבב"ב י"ט א' פריך הגמרא למימרא דזרעים ללדדין קא משתרי וזה חנן כו' ולא אמרו לתרין דזרע את הצדדין מיירי בחטה דוקא ומתני' דלא יחפור מיירי בשארי זרעים אע"כ דסתמא קתני בכולהו זרעים וז"ל חטה משארי זרעים ועיין קדושין כ"ז א' ח' תוד"ה קרקע ותניא דהא חטה נמי יונקת ג' טפחים כדמוכח בשמעתא דערוגה צ"ס ר"ע וי"ל כו' וכ"כ שם הריטב"א בחי' שלא כדברי רבינו שתי' תמיחתם כמה שמחלק בין חטה לשארי זרעים : (א) בספרי ז"ל בספרא והוא בת"כ פ' קדושים ופי' משכ"ר ת"ל לא תזרע בלאים היינו מדלא כתיב לא תזרע שדך בלאים ועיין התו"ה שם סי' מ"ח , ועיין שבת פ"ד ב' בפרש"י במשנה ד"ה ואחא באמנע . לניקה לא חיישינן אפילו בכלאי הכרס דלדורייחא כדתנן כו' וכש"כ כלאי זרעים דרבנן דלא חיישינן לניקה ועיי"ש בתוד"ה ארבע ורואית בחי' הרדב"ז מכ"ל להרמב"ם ספ"ד מהל' בלאים שז' על פרש"י וז"ל והא דקאמר כלאי זרעים דרבנן היינו המקיים כלאי זרעים ולפיכך אין הורעים נאסרין כמו כלאי הכרס דאי לזרוע כלאי זרעים מדאורייתא הוא דכתיב שדך לא תזרע בלאים עכ"ל נראה מדבריו דלפרש"י מקיים כלאי הכרס דלדורייחא הוא אף לרבנן דר"ע דאילו לר"ע מקיים כלאי זרעים לוקה והוא על דרך מש"ל בירושלמי רפ"ה דכלאים הביאו הר"ם שם עמש"ש במשנה כלאי הכרס אסורין מלזרוע ולקיים וכן בכלאי זרעים , מה כר"ע דרע"א המקיים עובר בלא חטא ומשני אמר ר' יוסי ד"ה הוא הכל מודים באיסור שהוא אסור וע"ד הרדב"ז לפרש"י דשבת כלאי הכרס אסור מה"ל לקיים וכלאי זרעים איסורא דרבנן אולם התו"ה למנינה י"ג ב' דע"כ לגמרא דידן ליחא אלא לרבנן ליכא איסורא כלל במקיים ואפילו במקיים ע"י מעשה אינו לוקה וה"ל לזה מע"ד דס"ד עיי"ש ועוד ראי' דלרבנן דפלגינן אר"ע לית לכו כלל איסור של חורה במקיים כלאים אפילו ע"י מעשה לגמרא דידן ודלא כהירושלמי מסופה דמ"ג עיי"ש ועיין בספרי תנא פ' ר"ל שאמרו שם שכל המקיים כלאים בכרס עובר צ"ל לאוין ונראה שהוא אלו"ה דר"ע לחוד ודלא כרבנן . (ב) שאמ"ר כו' וכ"כ הסמ"ג לאוין רע"ס ואף שהחוט"ש שם ד"ה ההוא כתבו כפרש"י דאין לפרש כלאי זרעים כו' מ"מ כפשוטו נמי הוא דלדורייחא אף במיעוט כלאי זרעים כמש"כ מהרש"ל שם בתוד"ה לא חזרו דעת רבינו והסמ"ג . (ג) כל כך . ל"ל דז"ל כמו כן . ומדלא כ' רבינו ד"ל להולדה נראה דס"ל דביותר מא' צכ"ד ג"כ אסור מה"ל וכמש"כ הרמב"ם רפ"ב מהל' בלאים דאם לא מיעט זרע לוקה והגר"א צו"ד סי' רנ"ז סקי"ד הניח צ"ע דהא בירושלמי רפ"ב דכלאים אמרו הכא את מרבה לבטל מפני מראית העין וכן הקשה בשת"י רעק"א סי' רי"ח ויפה ביאר בזה צ"ס בזה"ש לסדר ויקרא י"ט י"ט כדוונת הירושלמי לומר דהאיסור שמן התורה אינו אלא משום מראית העין וכמו שפרש"י שבת פ"ד ב' דגני כלאים היכירא הוא דבעינן דלא ליכוי ערצוב כו' ומש"ה מותר להרבות ואינו דומה לשאר איסורי תורה ועיין שו"ת טעמיה דאש סי' י"ג אות ג' שז' כדברי הבא"ש על שם ספר בני חייא בלשונות הר"מ :

ספר עמר ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה ותניא בספרי בך ולא באחרים פי' עובדי כוכבים איש פרט לקטן מקרה לילה דבר הכתוב כהווי' ויצא אל מחוץ למחנה זו מצוות עשה לא יבא אל תוך המחנה זו מצות לא תעשה וכן ממעטינן קמן ללמד שאינו מוזהר גדול עליו להוציאו למד [יגמול ק"ד א'] קטן אוכל נבלות לתאבון ב"ד מצווין להפרישו גילה הכתוב על זה שפטורים ולמ"ד אין מצווין יפרש פרט לקטן שגדול מותר להכניס הקטן (א) אע"פ שאסור להכניס כלים טמאין קמן מותר שגזירת מלך הוא אבל קרייני טמא (ב) כדתנן בגדה פ' ויצא דופן [מ"ג י'] קמן בן יום אחד מטמא בזיבה ובעל קרי איתקש לזב בראייה ראשונה כדאמרינן בגדה [נ"ד י'] דכתיב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו ש"ז ואמרינן בפסחים פ' אלו דברים [ס"ו י'] וכל זב לרבות בעל קרי ותניא בספרי ומייתי לה בפסחים פ' אלו דברים [ס"ו א'] ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה לילה לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה וכתיב והיה לפנות ערב ירחץ במים וכבא השמש יבא אל תוך המחנה ביאת שמשו מעכבתו מלבא לפניו מן המחנות (ג).

סימן שצב [יב]

לא יראה בך ערות דבר. הכולל' כבוד ועוהו הכול' כבוד שמו צוה הקב"ה שלא להזכיר אדם דבר קדושה במקום ערוה דכתיב בפ' כי תצא כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו ותניא בספרי ושב מאחריו מלמד שהעירות מסלקות את השכינה פי' ראיית (א) העירות. פי' ערוה אותו מקום של איש ואשה דכתיב ערות אחותך לא תגלה וכולהו עירות האמורות שם פי' ערוה הנשכבת ובברכות פ' מי שמתו [כ"ט י'] אמרינן ערוה בעששית אסור לקרוא ק"ש כנגדה שנאמר ולא יראה בך ערות דבר [והא מיתחזיא ואמר מר (ב) עובד כוכבים ערום אסור לקרוא ק"ש כנגדו דאע"ג] דכתיב אשר בשר המורים בשרם אשכחן דאיכרו ערוה דכתיב וערות אביהם לא ראו. ולכן רואה את הערוה לק"ש מותר לתפלה אסור דכולהו תנאי דשרו לא אשכחן דשרו אלא לק"ש אבל לתפלה לא ואמר רבא (ג) לתפלה אם היה לבו רואה את הערוה אסור שנאמר [מ"א ט' ג'] והיו עיני ולבי שם כל הימים. כתב בהלכות גדולות. תניא בברכות פ' מי שמתו [כ"ט י'] היה מלית של בגד ושל עור חגורה לו על מתניו מותר

תועפות ראה

(א) מאי דאטריכא ליה למח"א ממין לאוקומה לשיטת' למ"ד אין מליון גדול מותר להכניס הקטן הרב חז"ל לטעמיה דספר דלמ"ד אין ב"ד מליון אפי' אביו ומי אינו מליון לאסרוה מאיסורא כמש"כ התו"י בשמו של ר' יוחנן והרב תה"ד סי' ז"ד. ומיהו נס למאן דסבר דאין ב"ד מליון להפרישו אבל אביו מליון נראה דהיינו מדרבנן והכל למיסבך קראי קאי ודוק. לשון הבבלי "לא"ח ס"ס תנ"י. ועיין לעיל סי' שכ"ב אות א'. (ב) דברי קדשו לריבין לי תלמוד דליכר' בן יוס' א' מטמא בזיבה אבל בקרי מטמא קרא דכתיב ואיש כי תצא ממנו ש"י ודרשין בספרא ונדה ל"ב ב' דלא מטמא אלא בן ס' שנים ויוס' א' אבל בזיבה מהכי לא מטמא. ומ"ס דנעל קרי איתקש לזב כדראה ראשונה. נבי קטן ראה ראשונה דזיבה בעי' דר"ל היא נדה ל"ד ב' ראייה ראשונה של זכ קמן מהו שחטמא כמגע וטשים רבא דמטמא כמגע מואת תורת הזב בין גדול בין קטן מה גדול ראייה ראשונה שלו מטמא אף קמן ראייה ראשונה נמי מטמא כו' וכל זה הוא בראייה ראשונה דזב אבל בש"י של קטן אינה טמאה וכלקט' ר"ל כנשיא הזכר שם והאי כיון דש"י שלו לא מטמא ראייה ראשונה נמי לא מטמא כו' ואף לשיטת החולקים על הרב שנות יעקב ח"א א"ח סי' כ"ב דסברי דקמן הרואה טמא אלא דלא מטמא ש"י כנשיא אבל הוא טמא לזו מטמא דנעל קרי איתקש לזב אלא דכי מטמא קרא לקטן היינו למגע דוקא אבל גוסו טמא עכ"ל הבבלי "לא"ח סי' תנ"י ועיין בס' מי נפתח אמנה ל"ז וס' פרסר י"ט אות א' כתב להשיג על הרביד הזהב פ' מנורע פסוק ואיש כי תצא ממנו ש"י שהביא שם דברי הראב"ן סי' ל"ד דקמן בן יוס' אחד מטמא בקרי וזיבה וזיאר דבריו ע"פ הסוגיא דנדה ל"ד ב' מנשיא דר"ל ופשיטתו אין לו לחלק בין קרי לזב עיי"ש דדברים בלתי כנויים המה ויפה כ' על הרביד הזהב כמש"כ הבבלי דלדריה מנדה ל"ד ב' מוכח להיפך דלא אמרו אלא דראיה ראשונה של זיבה מטמא כמגע לא ש"י דקרויו אינו טמא וד' הראב"ן תמוהים כאשר תמה הא"ר ונראה שיש פ"ס בדבריו ופשיטא דספרי איש פרט לקטן היינו פחות מכן ס' שנים דלא מטמא בקרי וכן ראיתי לרבינו הלל כפירושו לנפשי כ"ו שכתב פרט לקטן דלא מטמא בקרי כ"כ הבבלי שם. (ג) מן המחנות. בגמס' איתא לפניו מן החומה ובספרי לפניו הגי' לפנים מן המחנה וכן כ' רבינו לשון הספרי לפנים מן המחנות לשון רבים ועיין וזכיר ל"ב ב' וכתוב' שם ד"ה ור' יוחנן :

(א) ראיית העירות. ר"ל ראיית העירות מסלקות את השכינה ועיי"ש בספרי פ' רנ"ד שאמרו שם מטמא שגלו זה כנענים ומסלק זה שכינה דמשמע דמטמא העירות מסלק השכינה ועיין סוטה ג' ב' דא"ר בתחלה קודם שחטאו ישראל [כעירות] היה שכינה שורה עכ"ל א"ר כו' כיון שחטאו ונחלקה שכינה מהם שנאמר ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריו משמע נמי דמטמא העירות כפועל מסלק את השכינה ועיין מנ"ל לדעת הרמב"ן מזה"ל שחטא י"א שהביא דעת בעל ההלכות שמה ולא יראה בך ערות דבר לענין אחר דהיינו דוקא כמחנה אולם הסמ"ק סי' ס"ד כתב דכדרי רבינו. (ב) המוסגר הנהיג המסדר ומש"כ ואמר מר כנמרא א"ר יהודה ובי"ס אמר רבא. (ג) רבא. בגמס' ליתא חובת רבא ונדה ל"ג פ"ג דנדרות הגי' רבא ונראה לי דמשכ"ל אחר מימרא זו כתב בה"ל "הוא מראה מקום לדברי רבא שהביא שאינו כנמרא לפיכך אלא שכתב"ה צ"ח והר"י מהפסוק והיו עיני ולבי שם וגו' נראה שז"ל ע"ד יראה יראה הגיגה

414 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רעלבריות כי אם לשמים יראים

לקרוא ק"ש ולתפלה עד שיכסה לבו פי' לא יתפלל ערום אבל מטעם לבו רואה את הערוה די לן בהפסקת מלית ועור. וכי מהניא הפסקת מלית או עור או חגור כשהוא חגור למטה על בשרו למטה מלבו אבל חגור [מלמעלה] (ד) ממלבושיו אין זה הפסק שהרי המלבוש עושה הכל אחד וכל מה שתחת המלבוש אינו מפסיק חגור שעל המלבוש. תולדות. עריות שאינן נשכבות שאינן אותו מקום דאמר ר' יצחק [נכנס כ"ד א'] טפח באשה ערוה (ה) ומוקמינן בברכות פ' מי שמתו לק"ש דאפילו אשתו כי מגלה טפח מינה אסור לקרוא ק"ש כנגדה פי' טפח שדרכו להתכסות ואמר רב חסדא שוק באשה ערוה דכתיב גלי שוק עברי נהרות וכתיב תגל ערותך גם תראה חרפתך ואמר רב ששת שער שכאשה ערוה דכתיב שערך כעדר העזים ואמר שמואל קול באשה ערוה דכתיב כי קולך ערב פי' קול של שיר (ו) וכל הני פירש רב יהודאי גאון ז"ל לענין ק"ש הלכך אסור לוטר ק"ש או דבר קדושה בשמיעת קול שיר של אשה ובעונותינו בין הגוים אנו יושבים ועת לעשות לה' הפרו תורתך הלכך אין אנו נוהרים מללכוד (ז) בשמיעת קול נשים ארמיות. עקבו רואה את הערוה מותר נוגע אביי אסור ורבא אסור מותר ואע"ג דהא ליתא מיע"ל קנ"ם (ח) מסקינן [נכנס כ"ה ב'] כאביי ולבו רואה את הערוה פירשנו (ט) לק"ש [מותר] אבל לתפלה אסור והא דתנן יתכסה במים ויקרא הני מילי במים עכורים אבל בצלולים לא (י) ולתפלה אפילו עכורים לא דהא לבו רואה את הערוה ואם הם כל כך צלולים שדרך המים נראית ערותו מבחוץ אפילו לק"ש אסור.

תועפות ראם

ד' ז' עיי"ש. (ד) תיבת מלמעלה הספתי ע"י הנדפס והשם חדש כתב ע"ד רבינו הרבה ערחתו למאז חסר לסגרת רבינו או אם הזכירו בשם פוסק ולא מלאה והסברא מזד עמם קשה להניח איך הוא כשהחגור על המלבוש עושה המלבוש הכל אחד דלס דלס החגור הוא רפוי פשיטא דלא הוי הפסק ואם הוא מהודק אמאי אינו הפסק עכ"ל ובהנהגות ר"י כדרך שבשם"ח ד' ראם ויולג ברכות כ"ד ז' הביא ד' היראים והמה נ"כ על הפוסקים ראשונים ואחרונים שלא הניחו דבריו בזה ועכ"פ היה להפוסקים להביא דבריו ולסתור ויין שם לר' התב"ש סי' א' סק"ע שגראה משם דלא כרבינו היראים והניח בלע"ז אולם לשון הכת"י משונה מלשון הנדפס דנדרפס כתוב וכי מהניא כו' או חגור כגון שהוא חגור על בשרו למטה ממלבושיו אבל אם הוא חגור מלמעלה ממלבושיו אין זה הפסק כו' וא"כ מבורר בדברי היראים הילוק בין החגור למטה ממלבושיו או אם החגור מלמעלה ממלבושיו אבל לכו לשון הכת"י וכי מהניא כו' חגור למטה על בשרו למטה מלבו אבל חגור ממלבושיו אין זה הפסק כו' וא"כ כוונת רבינו לאסוקי חגור ממלבושיו שהוא לובש ממעל ללבו דהיינו על כתפיו למעלה ועו"ל רבינו שאין זה הפסק כו' וכל מה שחת המלבוש אינו מפסיק חגור שעל המלבוש דהיינו החגור שחגור בגדיו מלמעלה לתחתיו סביב צוארו ולעולם אם הוא חגור בחגורה למעלה לבגדיו למטה מלבו ומהודק ספיר דמי שאין לבו רואה ערותו והכן. (ח) עיין לעיל סי' מ' או"כ בציאורי מש"ש. (ו) פי' קול של שיר. ר"ל אבל בשעה שמדברת כדרכה מותר וכ"כ חר"י ע"ש רב האי גאון ועיין קדושין ע' ח' ובמקנה שם. (ז) מלמוד. בהנהגות חדשות לסמ"ק סימן פ"ג אות כ"ד כ' דכן לק"ש אע"פ שיש לחלק בין ד"ת לק"ש עיי"ש ועיין ריקלנטי סי' כ"ו וציאור מעשה בללל שם שכל"כ מדרש"י. (ח) ציאור ווי העמודים הקשה מנ"ל לרבינו שהוא נגד הכלל דילמא הא דפסיק נמרא והלכתא טוגע אסור רואה מותר היינו משום דקשיין כר"ח בריה דר"א דהמי טוגע ד"ה אסור וברואה פליגי אביי ורבא והלכתא כרבא וי"ל מדלא אמרו בנמרא בקיבור והלכתא כר"ח בריה דר"א ואמרו צאורק יותר והלכתא טוגע אסור רואה מותר ש"מ דלכ"ע פסקינן הכי. (ט) לשון הנדפס ולבו רואה את הערוה לק"ש מותר אבל כו' וכ' השם חדש אע"ל דכבר כ' רבינו ד"ל לעיל מ"מ שאלו כן משום דבעי לאשמעין דבמים צלולים כו' אף לק"ש אסור עכ"ל ואני אומר דכתבו רבינו כאן בהולדות לומר דלבו רואה את הערוה לתפלה שאסור אינו אלא מדרבנן ובס' מה"ר ערך לבו רואה את הערוה אות ח' כתב לבו רואה אינו אסור כ"ל מדרבנן ומלבוש משמע דהוא דאורייתא עכ"ל ודעת רבינו נ"כ שאינו אלא מדרבנן וכ"כ הכמ"ל במ"ז לאו"ה ריש סי' ע"ד דלבו רואה את הערוה דרבנן עיי"ש. ורבינו ס"ל כרבינו שמעי' תלמידו של רש"י שפסק כת"ק ד"ל ברכות כ"ה ב' דלבו רואה מותר עיי"ש בהור"ה והרי אלא דלתפלה אסור וכמס"כ הכ"ה בלאו"ה כ"י ז"ב אליבא דמחזור יערי וראיתי בס' שו"ת הלכות על הכה"ג פ"ג דברכות שהשיג על הכ"ה דאין אנו נריכין לומר דמחזור יערי מחלק בין ק"ש לתפלה עיי"ש ובמחכ"ת בנחם השיג על הכ"ה ולא עיין כ"ל בדה"ת שבת ד"י א' ד"ה טריחואה אבל שם הוא בקצור ובלאו"ה ח"א סי' קכ"ח הובא צאורק יותר וי"ל ראיתי פ"א את רבי שהיה מתפלל בלא חגור ותמיהתי ואמריה מה זה שהוא מתפלל והוא לא חגור מתנים הא אמרינן במס' ברכות שאסור לאדם להתפלל בלא חגור חללים וטעמא משום שלא יבא לבו רואה את הערוה ואמר כו' וכ' שם האו"ה והכותב הוא הר"ר שמעי' ורבי היינו רבינו שלמה זצ"ל וא"כ שכיר קשה להב"ה מה שמההה הר"ר שמעי' על רש"י זצ"ל הא איבו פסק דלבו רואה את הערוה מותר ולכן חילק ואמר דלק"ש ושאר ברכות מותר ולתפלה אסור והק"ל פ"א דשבת סי"ט אות ז"ד כתב דאני ס"ל לבו רואה אסור ולרנא מותר והוא תמוה דלדיא כ' הוסי' בברכות כ"ה ב' ד"ה והרי והכ"ה דל"פ הני אמוראי אלא בעקבו אבל לבו ד"ה אסור ולפנש"כ הגר"א בלאו"ה ריש סי' ע"ד לפנש"י דעקבו חמיר מלבו יס ראיה דלרנא לבו רואה מותר מכש"כ דעקבו אבל אין ראיה דלא צ"ל לבו רואה אסור די"ל עקבו דוקא דחמיר. (י) צלולין לא דחוי לביה הערוה כו' כ"ה בנדרפס ומס"כ כאן, ולתפלה אפילו עכורים לא ליתא שם, והנה השם חדש והווי העמודים נתקשו בדברי רבינו שאמר והא דתנן יתכסה במים ויקרא כו' הא מהני' ודאי מיירי בק"ש דקתני אם יוכל לעלות ולקרות עד שלא תכן התמה ואמרין עלה ברכות כ"ה ב' ליתא תנן סמ"א כר"א כו' אבי' תימא כר' יהושע דילמא כוונתיקין עיי"ש וא"כ רבינו הא ס"ל לבו רואה את הערוה לק"ש מותר ומאי מקשה רבינו. והג"ל דרבינו ספיר אמר לפנש"כ הגר"א בלאו"ה סי' ע"ד סק"ד ובס' אלפי מנשה ובהנהגות מה"ר ספ"ג דברכות דהא

[illegible]

416 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

בכור לקט שכחה ופיאה כיון שעברו עליהם שלשה רגלים עובר בבל תאחר [רש"א ג' רגלים כסדרן וחג המצות תחילה רמ"א כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בבל תאחר ראב"י אומר כיון שעברו עליהן שני רגלים עובר בבל תאחר ר"א בר"ש אומר כיון שעבר עליהן חג הסוכות עובר בבל תאחר] ומעמא דכולהו מפרש התם וקו"ל כראב"י שמשנתו קב ונקי (ה) ובצדקה אמרין בההוא פרקא [ו' ב'] אשר דברת בפ"ך זו צדקה ואמר רבא וצדקה מחייב עליה לאלתר מ"ט דהא קיימי עניים פשיטא מהו דתיסא הואיל ובעינינא דקרבן כתיבא לא לחייב עד דעברי עלה שלשה רגלים קמ"ל ומעמא דרבא דההוא קרא דמפיק מיניה רגלים (ו) בקרבנות כתיבא ולא בצדקה וכי אמרין בצדקה דחייב עליה לאלתר כשהוא מאחזר ממעם צרות עין אבל אם מאחזר כדי ליתן להגון לא עבר עלה בבל תאחר ואמר רבא [ו' ג'] כיון שעברו עליו זמני (ז) רגלים בכל יום ויום עובר עליו בכל לצדקה למאחזר בצרות העין. וישמור אדם פיו ולא ימהר לידור כרתניא [גריס ט' ב'] טוב אשר לא תדור (ח) טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר דברי ר"מ ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה שנודר ומשלם ואמרי' בנדרים פ"א [ו' ב'] ואפי' ר' יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זה אבל אמר הרי עלי לא משום דאתי בבל תאחר ולמה יקצוף האלהים על קול הנודר וחבל את מעשה ידיו כדאמרין בשבת פ' במה מדליקין [ג' ג'] בעון נדרים אשתו של אדם מתה ובניו ובנותיו מתים כשהם קטנים ובשעת צרה מותר (ט) לידור

תועפות ראם

מה שנתיים והמוסגר שזכאן הוספתי מהגדפם וגם שם חסר דברי ראב"י ור"א בר"ש. (ד) הרמב"ם נפ"ד ממעשה הקרבנות הי"ז פסק כת"ק דברייתא דנב' רגלים עובר בכל תאחר וז"ל הסמ"ג שם ולכאורה מנחת ראב"י עיקר שהוא קב ונקי ואפי' דברייתא דכמוכח בפי' החולץ אמנם אומר רבא רגל כיון שעברו עליו שלש רגלים עובר בכל תאחר בכל יום עכ"ל וא"כ גם דעת הסמ"ג כהרמב"ם והפלא על הגאון הר"א לנדא בהנחות למס' ר"ה ד"ז ב' ש' שם בזה"ל גם הסמ"ג לאוין של"ף אף דפסק כראב"י דנב' רגלים עובר בכל תאחר ומשום דמשנתו קב ונקי מ"מ לענין דבכל יום ויום פוסק כרבא דהוא בתרא וכנ"י דהכא עכ"ל ואולי ס"ס נודק דדבריו מהו הרא"ש כאן פוסק כראב"י ומה שהביא הסמ"ג ראיה מלשון רבא שאמר שלש רגלים הנה רבינו בסמוך כתב בלשון רבא זמני רגלים וא"כ אין ראיה מרבא דלא כראב"י ומ"ש בנמ"ו א' ח' עד דעברי עליו ג' רגלים כקרבנות י"ל דלאו בדיוק נקטו הכי. (ו) מיני' רגלים. בגדפם הני' דמפיקין מזה והוא שבוש וז"ל דמפיקין מיני' רגלים, ודברי רבינו הוא דברי הגמ' שאמרה קמ"ל דהם הוא דתלנהו רחמנא ברגלים אבל הכא לא חש"ר ופעמא דרבא כו' ומה שאמרו בגמרא דהא שכיחי עניים לפי הגרסא מהא"י ה' דקה ס' ה' י"ס דל"ג ל' ומש"ה לא מוכר דדברי רבינו ולענין מה ששינו דברייתא דזמני רגלים דקות עיין בר"ה ד' א' תוד"ה דקות וחי' הרשב"א והר"ן ומהדרי רבינו נראה כהר"ן ש' וכן לצדקה למאחזר בצרות העין ולא כתב בגמ' דלא קיימי עניים כדברייתא ש"מ דליכא שום אופן לצדקה לעבור נב' רגלים והק"ל לראב"י דגיש ר"ה הגיה ע"ד אבל דליכא עניים או לא מחייב להאדורי אבתייהו אלא עד ג' רגלים עכ"ל והוא שיטת התוס' וגרסא דס"ל כמש"כ הפני' בר"ה שם דשיטת הרי"ף כהתוס' מדכתיב הרי' לרגלים כ"מ לנודר ומייתי נמי פלוגתא דר"ש ורבנן אע"פ שאין דרכו להביא דברים בבליה מוהנים בזמנינו אע"פ דל"מ לענין דקה דייסן ר"ה לרגלים לענין כל תאחר לצדקה וכמש"כ התוס' ולכן גם הק"ל כ' ע"ד הרא"ש שהוא בלשון הרי"ף שיטת התוס' ובבבבבות חשק שלמה לר"ה שם כ"כ מדפנשי' בשיטת הרי"ף ולא זכר דברי הפני' . והנה הפני' שם האריך לתמוה על הרשב"א שהביא הר"ן גם העו"א כ' לדחות ד' הרשב"א ולענ"ד בזהם תפסו עליו וז"ל העו"א והר"ן בשם הרשב"א פי' דהא לצדקה עובר לאלתר היינו נעשה ויפה דרו התוס' לשבצא זו עכ"ל ואני אומר דיפה כ' הרשב"א בחי' לחרץ דחוי התוס' כיון דהתם לאו דוכתא הוא למידק בקרבנות אי נב' רגלים בכל תאחר או ברגל אחד לא דק למימר ברגל אחד כו' עיי"ש בלאור. עוד כ' העו"א ועוד אני אומר מדמסדר תלמודא לקמן ד"ו א' בתחלה הא מימרא דרבא לצדקות מחייב עליהם לאלתר ובתרא הכי לאידך מימרא דרבא כיון שעבר עליו רגל אחד עובר נעשה לא משמע הכי עכ"ל ולק"מ דז"ל הרשב"א אלא מתבאר לי דלעולם ג' רגלים דכל תאחר גז"כ הוא ועד שעברו עליו אינו עובר ואפי' קיימי עניים וקאי מקדש וקיימי כהנים והיינו דברייתא . ודרבא לחייבו נעשה דמואל שפתיך וכדדרשינן מואל שפתיך זו מ"ע והיינו נמי דרבא לא אמרה אחאי פלוגתא דמי תנאי ולא אבתייתא דכי תדור נדר אלא לאידך דברייתא דמואל שפתיך כו' עכ"ל ופסוק דמ"ש רבא אח"כ כיון שעבר עליו רגל אחד עובר נעשה היינו ובאת שמה והבאתה כפרס"י וא"כ אין ענין זה לזה בדיון קדימה ואיחור סידור מימרא דרבא ואדרבה סמוך להבתייתא דמואל שפתיך זו מ"ע סדרו דברי רבא דלצדקה מחייב עלה דהך נעשה לאלתר . ומש"כ הפני' להקשות על שיטת הרשב"א דמאי מקשה איכו על שיטת התוס' ליפלו נמי בקרבנות ומימא דהיכי דקיימי בזהמ"ק כהנים שיעבור לאלתר בכל תאחר ליקיי איכו לנפשי' לחיוב עשה לאלתר בקרבנות היכי דקיימי כהנים בזהמ"ק כו' עיי"ש איני מנין קושיא זו דבשלמא לענין לאלתר ניחא ליה להרשב"א חילוק הגמרא לצדקה שאני מקרבנות מטעם דהא קיימי עניים יותר מכהנים בזהמ"ק ואפשר שעו"א בסוף דהא שכיחי עניים ליש ספרים דגרסי משא"כ לענין ג' רגלים דכל תאחר האריך הרשב"א להוכיח שאין סברא כלל בזה כ"א בזה"כ וא"כ ל"ש דקה ל"ש קרבנות , והגרסא בעיני שהפני' והעו"א לא ראו ד' הרשב"א בפנים כ"א דדברי הר"ן שהביאו. (ז) זמני רגלים. לפנינו ג' רגלים וכ"ה בגדפם ועיין לעיל אות ה'. (ח) טוב אשר לא תדור וגו' כ"ה תודרס וכו' ליתא חיצת וגו' והגרסא לי דל"מ לב' הפירושים שכ' התוס' חולין ב' א' ד"ה טוב. דלפני' רש"י דלעיל מיני' כתיב את אשר תדרס שלם ואפ"ה טוב אשר לא תדור ח"ל לתיבת וגומר משא"כ לפיר' דטלה מילתא דריש מהאי קרא דה"ל לתיבת טוב אשר לא תדור משתדור ואנא ידענא דמשתדור ולא תשלם קאמר אלא לה"ק ולא תשלם כו' א"כ ז"ל וגומר. (ט) ובשעת צרה מותר לידור. כ"כ התוס' בחולין ב' ב' סד"ה אבל והוכח דברי רבינו דריקאמי סי' תקע"א ודלא כמ"כ האגודה פ' ד' נדרים עמ"ש הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע וז"ל יש מפרשים אפי' נודר

נעת

ספר עמוד זאמורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רט

דתניא (י) וידר יעקב נדר לאמר ללמד לדורות שיהיו נודרים בשעת צרה.

סימן שצד [שה]

השמר בנגע הצרעת. את ה' אלהיך תירא ותעבוד. צוה והזהיר שלא יטהר אדם נגעו (א) אלא על פי כהן דכתיב ב' כי תצא השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים ותנן [שטעט ד' ה'] בקוצץ בהרתו הכתוב מדבר ואמר ר' אילעא כ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה ותניא בספרי השמר זה לא תעשה בנגע זה שער לבן הצרעת זו מחיה אין לי אלא עד שלא נזקק לטומאה נזקק לטומאה מניין ת"ל לשמור מאד ולעשות אין לי אלא נגעי אדם נגעי בגדים נגעי בתים מניין ת"ל ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים אין לי אלא מתוך החלט מתוך הסגר מניין ת"ל ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם. אין לי אלא כולו מקצתו מניין ת"ל לשמור מאד. ולעשות לעשות אי אתה רשאי אבל אתה בא והולך ואין הושש שמא הלכה לו צרעתו ותניא בשבת פ"א [ק"ג ה'] לעשות אי אתה עושה אבל אתה עושה בסיד שע"ג רגלו במוט שע"ג כתפו ואם עברה עברה וככל דבר שהוא מטהרו עובר דתנן בנגעים פ"ו התולש סימני טומאה והכוח את המחיה עובר ב"ת.

סימן שצה [קסח]

לא תחסום שור בדישו. הזהיר הקב"ה ב' כי תצא שכל בהמה חיה ועוף העושים מלאכה בגדולי קרקע בשעת גמר מלאכה וקודם שנגמרה מלאכתו למעשר שלא יחסמה דכתיב לא תחסום שור בדישו ותנן ב' שור שננה את הפרה [ג' ד'] אחד השור ואחד כל בהמה חיה ועוף לפריקה ולחסימה וטעמא מפרש בגמ' דילפי שור שור משבת ולענין שבת מרבינן ליה מוכל בהמתך דרביינא הוא ותניא [ג' ט"ו פ"ה] דיש מה דיש מיוחד גדולי קרקע אף כל גדולי קרקע יצא החולב והמחבץ והמגבן שאינם גדולי קרקע פ' (א) אינם גדולים בקרקע כמו דיש אע"ג דלענין מעשר קרי בהמה גדולי קרקע דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן בין וכשכו ואמרין [עיינו כ"ז ג'] מה הפרט מפורש גדולי קרקע וכו' התם פ' גדל על ידי קרקע שהבהמה אוכלת עשר השדה והבא דומיא דדיש בעינן. ותניא מה דיש מיוחד גדולי קרקע וגמר מלאכה ולא נגמרה מלאכתו למעשר [אף הכא נמי] ואיתמר [ג' ט"ז ג'] חסמה בקול ר' יוחנן אמר חייב ר"ל אמר פטור וקיי"ל כר' יוחנן. תולדות זה הלאו. שלא יאמר לעובד כוכבים חסום פתיו ודש בה דמיבעיא לן בב"מ פ' השוכר את הפועלים [ג' ה'] ונשאר בתיקו (ב) וכל תיקו דאיסורא אפילו בדרבנן לחומרא.

סימן שצו [קפ]

לא בערתי ממנו [בטמא ולא נתתי ממנו למת]. שם יוצרנו יתפאר נצח הזהיר על מעשר שני שלא לבער

תועפות ראם

בעת צרה דהא על כל נדרים מיתני לה עכ"ל וכבר תמחו עליו דהא אמרינן מזהו לידור צעה צרה דכתיב וידר יעקב נדר לאמר לאמר לדורות ועיין בברכ"י ניו"ד סי' ר"ג ע"כ ובאמת שלא נחה דעתי ט' בתירוני האחרונים כו' ונראה דדעת ה"ס מפרשים כמס"כ הרשב"א בחי' לנדרים ד' ס' עמ"ש כנדרים כשרים לא אמר כלום כלומר ואפי' בנייר לא נדר כו' ונראה מיתרנא לן הא לאמרינן שטוריס על הצרה כדרך שטעם יעקב שאלמר וידר יעקב נדר לפי שאלתו נדר אלו נדר גמור אלא נדבה והודלס למקום עכ"ל הרשב"א וחידוש על הברכ"י שלא הביאו ומס"ש הברכ"י על המדרש דנענש יעקב אבינו ע"ה על הנדר כדכתיב מתה עלי רחל ח"ל דהביא על שאיחר נדרו עכ"ל עיין בס' קה"י ב"ה ד"ו שהניח בל"ע דברי המדרש שנענש יעקב צמיחת רחל משום שון כל האחר שאיחר נדרו ממס"ש ב"ה נך הטא ולא באמתק חסא אולם הפס"ד דרוש ג' כתב ישוב לזה דרבנן לאמרי במדרש פ' בחקתי ריש פ' ל"ז דמה שהגיע ליעקב מהשגשג שאיחר את נדרו היינו מיתת רחל ס"ל כר"ל דזבחים כ"ע ח' דלית ל' מיעוטא דלאו לומר דל'ין מאחר נדרו בלא יראה ולדידי' אלטריך מיעוטא דנך חסא לומר ולא בקרבנך חסא שאלס עבר זמנו לא נפסל הקרבן ולית ל' מיעוטא למעט מיתת אשתו משום שון דכל האחר עיי"ש ואולא לה תמיסה המנחת חינוך בקומץ מנחה מ' תקע"ה על ה"ס חרידים עיי"ש ומדברי רבינו היראים שהביא כאן בלא האחר לשלמו דברי הנמרה דשבת בעון נדרים אשתו של אדם מתה כו' נראה ג"כ כה"ס חרידים. (י) דתניא. כ"ה במדרש ב"ר פ' ע' סי' ח': (א) נעשו. לאו דוקא נעשו דה"ה נגע חכרו לא יטהר אדם אלא ע"פ כהן כדמכח. בשבת קנ"ג ח' ועיי' במנ"מ רפ"י מהל' ט"ז וי"ל בדיוק נקט רבינו האי ליטא דבוקנן בהרתו נס הנקנץ עובר בזהל"ו וד"ק:

(א) סי' כו' כדכ"ה ס"ס ג' גידולי. (ב) כ' ה"ס חדש מנזאר בזה"ל כדברי רבינו דהנס דלא קאמר ה"ס בזה"ל תיקו אפילו הכי כיון דלא איששיו הוי כאילו עלתה בתיקו ועיין מש"כ לשל"י סי' פ' אות ס' ובס"י ש"א אות ח':

סימן שצז [שכו]

סימן שיצח [לא]

תועפות ראם

(א) פיין לעיל ס'י' אָוה אַ' מֶשׁ' ע"ד רבינו אלה. (ב) ולמה כו' ליתא בנדפס ופיין לעיל שם מש"כ בזה:

(א) ותניא. בספרי דברים פ' קג"ד. ועיין בירושלמי פ"א דהריות אולם החינוך מ' תל"ז כתב כלומר שאפילו יהיו הם עושים דבר אחד בו נעשה כעשהם בו ונ"ע מהירושלמי ועיין בס' דברי שאול עה"פ ש' שופטים להאנן ריש"ן שיישב הדברים. (ב) המוסגר הנהתי מהדפס ופי' מופלג אצד"ח חכם הראוי להוראה כמשכ"ר שם וגרסה דרבינו אחא לאסוקי תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הוראה ללא כב"ד הגדול שאינו עובר על לא תסור הכל מי שעושה מעשה בעצמו ללא כב"ד הגדול צורחי עובר על לא תסור יהיה מי שיהיה וכמש"כ החינוך מ' תל"ז להגיה זו נהוגה בכ"מ ובכ"ז בזכרים ונקבות לעיני החיוב עליו לשמוע לדברי חכמיו הקדמונים ואל גדולינו בחכמת המורה ושופטיו שגדולינו וכ"כ הרמב"ם בהש"מ ל"א ש"ב ובפ"ה מהל' ממרים ואף שמהדברי רבינו שם' ומן הדין לא היה לנו למנותו בחייבי לאוין נראה לכאורה דאינו מפרש כן י"ל דאפ"ה כיון שעיקר האלו בא לחברת מיתה צ"ד על מופלג אצד"ח בהמרחתו לבי"ד הגדול מש"ה לא היה לנו למנותו בחל"ב ובדפס ניתח ומן הדין בו' והוא קיוור שקי"ר המסגר. ודע דהר"ס צביארוני למ"ה הל' מגילה